

Paikallisjunaliikenteen mahdollisuudet

Lempäälä 23.8.2010

Antero Alku, DI, Alkutieto Oy

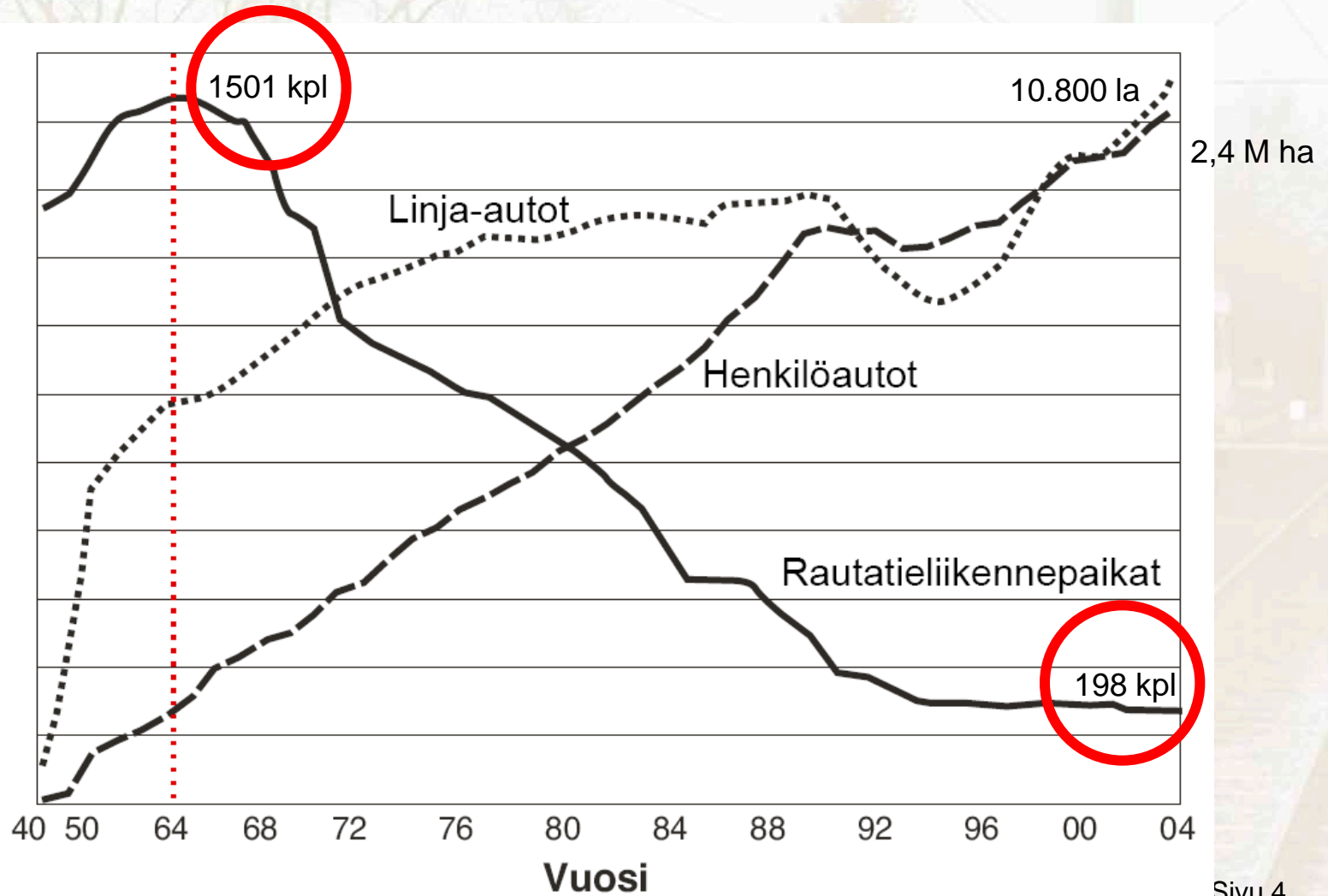
Esityksen sisältö

- Nykytila ja miten siihen on tultu
- Nykyaikainen paikallisjunaliikenne
- Miten paikallisjunat liikkeelle?
- Käytännön toimet

A photograph of a tram at a station platform, overlaid with a semi-transparent orange filter. The tram is white and blue, with the number 4284 visible on its front. The platform has a glass shelter on the left. The background shows trees and buildings.

Miten on tultu nykytilaan

Henkilöliikenteen trendit Suomessa

Nykytila

- Ratojen nykytila
 - Radat saneerattu kaukoliikenteelle
 - Pysäkit purettu ratojen parannusten yhteydessä
 - Asemarakennukset purettu tai muussa käytössä
- Yhdyskuntarakenne muuttumassa
 - Entiset pysäkit ja asemakylät taantumassa
 - Vanha yhdyskuntarakenne usein jäljellä
 - Uusi palvelurakentaminen hakeutunut teiden varsille
 - Asuminen ja palvelut eriytyvät
 - Päätien varressa ei voi asua

Halikko 2006

Nykytilan ongelma

- Maankäyttöä ei voi perustaa raideliikenteeseen, joka voi loppua milloin tahansa tai joka ei edes ala
 - Sama tilanne asuinpaikan valinnassa
- Siksi henkilöliikenteen oltava myös raiteilla kaavoittajan hallinnassa
 - Junaliikenteen pysyvyydellä oltava sama varmuus kuin tien ja kadun käytettävyydellä
 - Paikallisjuna on voitava liittää osaksi joukkoliikenteen lippujärjestelmää

Waldkirch, Saksa 2005

VR-Yhtymän rooli

- VR-Yhtymä on keskittynyt kaukoliikenteeseen
 - Ainoa poikkeus pääkaupunkiseutu
 - Kunnat maksavat liikenteen alijäämän
- EU-lain perusteella sopimukseen perustuva monopoli-asema 10 vuodeksi 2009
 - Monopolisopimus sisältää julkisen palvelun velvoitteen
 - Pääkaupunkiseutu ei kuulu monopolisopimukseen
 - Muualla ei eroa kauko- ja paikallisliikenteellä

Littoinen 2004

VR-Yhtymän rooli

- Eduskunnan asettama yhtymän ensisijainen tavoite on tuottaa voittoa, ei junaliikennepalveluita
 - OY-laki sallii myös voittoa tuottamattoman osakeyhtiön
- Mikään yritys ei voi ottaa vastuuta kaavoitusratkaisuksista
 - Siksi EU-lainsäädäntö ja pääkaupunkiseudun paikallisliikenne perustuvat kilpailutukseen
- Liikennettä, jossa lipputulot eivät kata kuluja, voi edellyttää vain julkisen palvelun velvoitteella
 - Ei ole kestävä ratkaisu

Littoinen 2004

Nykyaikainen paikallisjunaliikenne

Mitä on paikallisjunaliikenne?

- **Palvelee päivittäistä liikkumista**
 - Työ-, koulu-, asiointi- ja vapaa-ajan liikenne
- **Pysäkkiväli 1–4 km.**
 - Pysäkit kyläkeskuksissa ja keskeisimmissä taajamakohteissa
- **Vuoroväli enintään 1 tunti**
 - Käyttäjämäärän mukaan mieluummin tiheämpi palvelu

Helsingør 2008, kuva J Nordlund

Paikallisjuna osana joukkoliikennettä

- Yhteen sovitut aikataulut
 - Junat ja bussit yhdessä muodostavat palvelukokonaisuuden
- Yhteiset pysäkit
 - Helppo, vaivaton ja nopea vaihto
- Yhtenäinen lippujärjestelmä
 - Tuote on **matka**, ei juna- tai bussivuoro
- ... siten muodostuu toimiva matkaketju
 - Joukkoliikenne palvelee perille asti

Seudut kiinnostuneet raideliikenteestä

- **Tampere**
 - Raideliikenne osana maankäytön rakennemallia
- **Varsinais-Suomi**
 - Selvitys edennyt LJS:n tasolle
 - Erillishanke Uudenkaupungin radasta
- **Vaasa**
 - Erillisselvitys tehty
- **Rauma**
 - Erillisselvitys tehty
- **Jyväskylä**
 - Alustavia tutkimuksia mahdollisuuksista
- **Sipoo**
 - Erillisselvitys tehty
 - Osana uutta yleiskaavaa
- **Kouvola**
 - Erillisselvitys tehty
- **Heinola**
 - Aloite, khs:n myönteinen kanta 30.6.2008
- **Savonlinna**
 - Esitetty Huutokosken radalle
- **Oulu**
 - Valtuustoaloite ja selvitys 2009
- **Pori**
 - Kiinnostus, tutkittu 1990-luvulla, selvitys 2008
- **Rovaniemi**
 - Kiinnostus, kansalaisaloite
- **Helsingin kehyskunnat**
 - Nykyiset radanvarsikunnat
 - Uudet ratahankkeet Nurmijärvelle ja Vihtiin

Turku 2007, kuva M Laaksonen

Seudut kiinnostuneet raideliikenteestä

- Tiivistää ja laajentaa yhdyskuntarakennetta
 - Edullista kunnille
 - Kestävän kehityksen mukaista
 - Vaihtoehto Urban Sprawlille
- Hyvät kokemukset ulkomailta
 - Korkeita matkustajamääriä
 - Lopetettua liikennettä palautettu
- Ongelma Suomessa:
 - Junaliikenne ei ole kunnan tai seudun kontrollissa

Duoraitiovaunu Uudenkaupungin Kalarannassa

Miten paikallisjunat liikkeelle?

Tekniset edellytykset

- **Tarvitaan junakalusto**
 - VR-Yhtymältä vapautuu junia
 - Vanhan junan saneeraus pienempi investointi kuin uushankinta
 - Esteettömyys saadaan saneerauksen yhteydessä
 - Valtio-omistajan on estettävä junien romuttaminen
- **Laiturit ja pysäkkikatokset purettujen tilalle**
 - Laiturit ovat Liikenneviraston, rahoitus valtion budjetista

Hallinnolliset edellytykset

- Junaliikenteestä sovittava LVM:n kanssa
 - Nykyinen joukkoliikennelaki ei oikeuta ELY-keskusta päättämään liikenteestä yksin
 - LVM:n otettava kanta VR-Yhtymän yksinoikeussopimuksen ja julkisen palvelun velvoitteen soveltamiseen
- Ratkaistava kalustokysymys
 - Vanhojen junien käyttö sovittava VR-Yhtymän ja valtio-omistajan kanssa
 - Perustettava mahdollisesti valtion tai kuntien omistama kalustoyhtiö
 - Vertaa Junakalusto Oy pääkaupunkiseudulla
- Päätettävä operaattorista
 - Olemassa olevien yritysten kilpailuttamien, käytännössä kansainväliset konsernit
 - Liikennelaitoksen tai -yhtiön perustaminen kuntien yhteistyönä
 - Bussiliikennöitsijöiden toiminnan laajentaminen
 - Yhteistyö Tampereen tulevan raitioliikenteen kanssa
- Nykyisten bussisopimusten mahdollinen muuttaminen

Taloudelliset edellytykset

- Joukkoliikenne yleisesti ei ole lipputuloin kannattavaa liiketoimintaa
 - Junalla päästään bussia parempaan talouteen kun matkamäärät kasvavat
 - Alussa tarvitaan subventiota
 - Hyödyt ovat yhteiskunnallisia, kuten yhdyskuntarakenteen hyödyt
- Kaluston rahoitus
 - Kunnat, valtio, yksityiset sijoittajat, kansainväliset kalustoyhtiöt

Käytännön toimet 1/2

- **Neuvottelut kuntien kesken**
 - Liikenteen vaikutusalueen kunnilla oltava yhteinen tahtotila
 - Seutujen kannattaa pyrkiä yhteiseen tavoitteeseen
 - Yhteinen kanta kalustoyhtiöstä
 - Yhteinen kanta paikallisesta liikenteen suunnittelutarpeesta
- **Neuvottelut LVM:n kanssa**
 - VR-Yhtymän monopolisopimuksen tulkinta paikallisliikenteen eduksi
 - Kalusto- ja kalustoyhtiökysymys
 - ELY-keskusten toimivalta paikallisjunaliikenteessä
 - Laitureiden rakentaminen

Käytännön toimet 2/2

- Kaupalliset neuvottelut
 - Kalustokysymyksen kilpailutus
 - Operaattoreiden kilpailutus
- Kunnallinen päätöksenteko
 - Aluksi periaatteelliset päätökset
 - Valmistelu
 - Budjettipäätökset
 - Mahdolliset yhtiö- tai liikelaitospäätökset
 - Liikenneyhteydet laitureille

A photograph of a tram at a station platform. The tram is white with a dark lower section and has the number '4284' on the front. The destination sign above the windshield displays 'U76'. The tram is stopped at a platform with a glass shelter. In the background, there are trees and buildings. The entire image has a light orange tint.

Kiitos!